

Мото овогодишњег фестивала Град театар Будва, „За љубав, не за мржњу, ја сам рођена”, преузет из Софоклове *Антигооне*, измештен у времену, промењеног контекста, добија, разуме се, сада и овде, другачије значење. С једне стране, он и даље собом носи део пређашњег смисла – условљен је аутентичним Антигониним „случајем”, тебанском повешћу о породици у којој се грех, а с њим и казна, преносе с колена на колена. Отуда је овај вапај израз Антигонине потребе да напакон буде застављен страшни, крвави пир којем као да краја нема, а који од Лаја, преко Едипа и Јокасте, постаје усуд и њихових наследника – Антигонине браће, Полиника и Етеокла, а затим и ње саме, те сестре јој Исмене. С друге стране, наше искуство дарује овом крику ново значење, обogaћује га другачијим смислом, претвара у жестоку оптужбу на рачун поретка ствари који већ хиљадама година даје тон балканским трагедијама које живимо. Савремена Антигона није више принцеза. Њу Јануш Гловацки, пољски емигрант, аутор драме коју ће Јан Кот апострофирати као једно од најзначајнијих драмских дела друге половине XX столећа, препознаје као њујоршког бескућника, клошара бекетовске провенијенције, који дотрајава упркос свему, а понајпре општем бесмислу на који је осуђен. Тако сагледана оновремена Тебанка постаје парадигма драмског програма XIV будванског фестивала, а њен крик препознајемо као јасан (и нама тако близак) знак непристајања на рђав континуитет и израз по-

НИКАДА АМБИЦИОЗНИЈЕ

XIV Град театар Будва

требе да се искорачи изван зачараног круга зла и бесмисла. По свему је, дакле, ово велика тема, достојна амбиција Града театра који је одавно на себе преузео задатак митског места, просто-

ра у којем снага уметности и воља стваралаца покушавају (каткад и успевајући) да преобликују стварност.

Представу *Антигона у Њујорку* је режирао Боро Драшковић чија је судби-

„Антигона у Њујорку” Јануша Гловацког, режија Боро Драшковић. На фототографији: Бранимир Појовић и Тихана Ђулафић.

Снимко С. Штрбац

„*Jeđorov i yui*” Виде Огњеновић у режији аутора. На фототографији: Свејкозар Цветковић и Нада Шарџин.

на уграђена у темеље овдашње поратне театарске историје и која посебним светлом обасјава драму Гловацког. Истовремено, Драшковићев повратак позоришту инсценирањем овог комада, обогаћује и смисао слогана XIV Града театра који гласи *Између судбине и стварности*. Размишљајући о никада амбициозније конципираном позоришном програму Фестивала, Јован Ђирилов, члан Савета Града театра, вели: „Драмска дела која се налазе на репертоару XIV Града театра – *Антигона* у Њујорку Гловац-

ког, *Jeđorov i yui* Виде Огњеновић, *Пад* Биљане Србљановић и *Пији Дуѓачарија* Астрид Линдгрен – имају заједнички тематски садржатељ: сукоб вечног и судбинског са стварношћу у којој се обрео појединац. Тај сукоб је једна од најстаријих тема европске драмске литературе и театра, а траје, ево, до наших дана у свој својој сложености и актуелности, било да је исписује наш или страни писац. Тема човековог усуда, премоћ богова или власти над њим, или пак његових сопствених предрасуда, граница су њего-

ве слободе у стварности у коју је рођењем бачен.”

Образлажући свој избор Бранислава Лијешевић, директор Фестивала и селектор драмског програма, примећује: „На фестивалском репертоару је наша млада списатељица Биљана Србљановић, игром случаја рођена у штокхолму, док је најстарији аутор програма XIV Града театра 90-годишња Шведњанка Астрид Линдгрен. Из средње генерације, у двострукој улози – писца и редитеља, јесте Вида Огњеновић. С друге стране, печат овогодишњем драмском програму дају судбине женских ликова попут њемачке драмске умјетнице Каролине Нојбер, љубе Страхињића Бана, госпођице Јулије, глумичице Нине зване Кокошка, али и вјечне Антигоне, чија прича је овога пута смјештена у беспућа њујоршког Централ парка на измаку XX вијека.”

Овом програмском концепцијом – од поменуте *Антигоне*, преко *Jeđorov i yui* Виде Огњеновић или *Пад* Биљане Србљановић, до *Пији Дуѓачарије* – Град театар, као агилан продуцент који већ годинама значајним представама обогаћује југословенски театарски живот, у широком луку повезује два произвођача драмских текстова савремених драмских списатеља (Огњеновић и Србљановић), по теми али и начину реализације провокативни искорак у међународне (копродуктске) релације (*Пад* је, наимае, настао као сарадња Града театра, Битеф театра и Фестивала Штајерска јесен из Граца), репрезентативан списа-

тељско-редитељски пројекат Виде Огњеновић који окупља изузетна глумачка имена, узбудљив театарски чин (*Анџиџона у Њујорку*) који због многих елемената превазилази оквире уметничког чина и, напokon, успешну представу за децу (*Пиџи*) која је направљена у сарадњи с Дјечјим позориштем из Подгорице.

Па ипак, све ове представе, ма колико међу собом биле различите, остају прецизно детерминисане координатама овог времена и нашег простора, све четири чврсто утемељене у актуелном тренутку у којем су настале. *Пад* понајпре провоцира темељношћу критичког сагледавања фундаменталних разлога који су резултирали застрашујућом и поразном националном деградацијом, а чини то у сваком погледу радикално – и као литерарни предложак, и на плану редитељског поступка који примењује Горчин Стојановић, али и када су у питању глумачка решења Мирјане Карановић, Јасне Ђуричић, Николе Ђуричка, Бориса Комненића, Младена Андрејевића и Бориса Исаковића.

У *Јеџоровом џуџу*, кроз причу о руском монаху који, испаштајући грехе и заветован на ћутање, гради пут између обале (код Светог Стефана) и манастира Прасквица, па и даље, у брдо, до манастира Дуљево, Вида Огњеновић актуелизује причу о судбини појединца осуђеног на живот у смутним политичким временима у којима драматичне друштвене прилике (а у овим крајевима оне су вазда такве) укидају мо-

„Пад” Биљане Србљановић, режија Горчин Стојановић, Град театар Будва – Бийеф театар, Београд – Штатјерска јесен, Грац.

гућност самопосвећења вишим циљевима, онемогућавају самоостварење кроз мисију, проглашавајући свакога ко се не уклапа у општу политикантску хистерију за шпијуна, политички сумњиву, неподобну личност. Ова представа – која је, истини за вољу, ефектније функционисала у затвореној сцени-кутији – понудила је и низ добрих глумачких креација, а посебно афирмисала млађе актере: Наду Шаргин, Јелену Ђокић, Ненада Јездића, Славишу Чуровића.

Анџиџоном у Њујорку Боро Драшковић је суочио ово време с наличјем идеалног демократског друштва, с горком истином о немогућности остварења слободе и свега што се не уклапа у униформност тзв. западног друштвеног модела. Учинио је то вешто и промишљено се поигравајући брехтовским театарским наслеђем, трансформишући драму Гловацког у привидно ведру и забавну сценску игру која ће се постепено претварати у застрашујућу истину о немогућности

ововековне Антигоне да реши иста она питања која су коштала живота и јунакињу Софоклове трагедије. Малобројна глумачка екипа – Воја Брајовић, Милица Михајловић, Бранимир Брстина, Бранимир Поповић и Ивица Клеменц – сјајно се носила са сложеним задацима које су предвидели писац и редитељ.

Пиџи Дуѓачараја, на начин примерен деци, али и индиректно „погађајући” емоције одраслих, изводи на позорницу славну јунакињу шведске списатељице Астрид Линдгрен, у драматизацији Андреја Розмана и Николе Вукчевића, те Вукчевићевој редитељској поставци, а заправо отвара питање граница индивидуалних слобода, оптимистички прокламујући веру да искреност, поштење, али понајпре елементарне хришћанске категорије као што су љубав, вера и нада, могу бити гаранција на којој ће се темељити бољи, лепши и праведнији свет, управо онакав какав, из свог угла, виде деца, али она деца која нису искварена интервенцијама одраслих. Такви клинци ће, веле Линдгрен и Вукчевић, спасити овај свет. Јелена Ђокић је, у улози Пипи, бриљирала, откривајући сасвим нове димензије своје глумачке личности, битно различите у односу на оне којима је пленила као Катарина Шпаровић у *Бокешком Д-молу* или Алексеј у *Јеѓоровом џуџу*. Но, осим премијера, Град театар је ове године публици понудио и неке од нај-

„Пиџи Дуѓачараја” Астрид Линдгрен, режија Никола Вукчевић, Град театар Будва – Дјечје позориште, Подгорица.

атрактивнијих пројеката минуле позоришне сезоне – представе Центра за културу Тиват *Бокешки Д-мол* по тексту Стевана Копривице, а у редитељској поставци Милана Караџића, *Заувјек њвој* подгоричког Дјечјег позоришта, опет ауторског тандема Копривица–Караџић, *Дивљи мед* Атељеа 212 по тексту Мајкла Фрејна и у режији Дејана Мијача, Андрићеву *Проклеју авлију* Крушевачког позоришта у драматизацији и режији Небојше Брадића. Посебан квалитет овогодишњем драмском програму дају представе настале претходних година у фестивалској продукцији: *Каролина Нојбер* у режији Никите Миливојевића (концем

минулог лета овенчана наградом за најбољу представу престижног Охридског лета, где је и Анита Манчић добила признање намењено најбољем глумцу), Кољадина *Кокошка* у поставци Јагоша Марковића, или Михизов *Бановић Страхуња*, такође у Миливојевићевој режији.

Ништа мање значајна нису била ни гостовања уметника из бивших југословенских република. Глумци из Сарајева (Сарајевски ратни театар и Камерни театар 55) представили су се својим виђењем *Каролине Нојбер*, драме Небојше Ромчевића а у поставци редитеља из Хрватске Роберта Рапоње. Била је то прилика за интересантна поређења – како на плану редитељских концепција (Рапоња – Миливојевић), појединих глумачких решења (занимљиво је да је ролу Хансворста одиграо Боро Стјепановић), али и начина на које је Ромчевићев комад одзвонио у различитим срединама. Глумци Словенског младинског гледалишча из Љубљане одиграли су провокативну „концертну представу” *Ко се боји Тенеси Вилијамса* у режији једне од водећих звезда савременог словеначког театра Матјажа Пограјца. По први пут од распада Југославије свој кореодрамски ангажман југословенској публици је, управо у Будви, представила редитељ и кореограф Нада Кокотовић, сада настана у Немачкој где, заједно с Неђом Османом, води Театар КТО. Предста-

вили су се двама продукцијама – *Сполицама*, по Јонеску у Османовој поставци, те *Госпођицом Јулијом*, кореодромском адаптацијом Стриндбергове драме коју је уприличила Кокотовићева.

На Цитадели су одигране и битефовске представе Валерија Фокина (*Ваздушни град* по Аристофану), Светлана Врагове (Мрожеков *Срећан догађај*) и Иване Вујић (*Соба моје мајке*), док је монодраму Мирјане Бобић-Мојсиловић *Верица под шљивама* представила Светлана Бојковић. Град је протресао наступ глумаца-жонглера аустралијске трупе Strange Fruit који су се на дугим моткама, високо изнад земље, њихали у чудесном плесу који нас је, макар и на час, одвојио од стварности и препустио слободној игри асоцијација.

Другу врсту позоришног чуда приредили су гости из Италије, из Театра Нуклео, одигравши своју верзију класичног уличног, пучког театра, али политички ангажованог, испуњеног политиком до пароксизма, готово до плакатског нивоа, али ипак на врхунском уметничком нивоу, маштовитом и театарски атрактивном, у режији Коре Херендорф.

Студенти Краљевске позоришне академије из Лондона су, заједно с нашим глумцима, реализовали позоришну „радионицу”, а и ове године су позоришни садржаји Града театра били употпуњени разговорима које је Феликс Пашић водио с нашим виђеним театарским ствараоцима – Миром Ступицом,

Видом Огњеновић и Радетом Марковићем, с тим што је свој допринос представљању драмских стваралаца најширој јавности овај пут дао и Веселин Радуновић пригодним програмима и разговорима с Браниславом Вуковићем, Бранимиром Поповићем, Стеваном Копривицом и Миланом Караџићем.

Позоришног карактера је и одлука да овогодишња међународна књижевна награда „Стефан Митров Љубиша”, чији су досадашњи добитници Милорад Павић, Матија Бећковић, Душан Ковачевић, Љубомир Симовић, Ђерђ Конрад и Вида Огњеновић, буде додељена угледном писатељу, али и драматичару, те аутору чувене *Историје њозоришта*, Роналду Харвуду. Награду за драмску уметност је ове године добио Бранимир Поповић, глумац и управник Дјечјег позоришта у Подгорици. Доносећи одлуку жири је најпре имао у виду бриљантно одиграну ролу Полицајца коју је Поповић остварио у *Антигони* у *Њујорку*, можда и најтежој ролу у комаду, а свакако најмање захвалној јер благодарећи Полицајчевом директном обраћању публици представа успоставља мост с брехтовским театром, остварује комуникацију с гледалиштем у којој Поповић успева да сачува силовитост карактеристичну за сваки свој сценски наступ, искаже духовитост, али и пласира стилизацију – елементе који овај лик претварају у метафору Власти која у име човека затире човечност. Но, одлука је утемељена и на чињеници да глумачка појава и сценско умеће Бранимира Попо-

вића годинама доминирају у програму Града театра. Изузетне харизме, пленећи жестином, енергијом и посебном префињеношћу, каткад је замишљен, затворен у себе, мрачан попут прилика у којима игра. Такав је био тумачећи улогу опскурног Влаха Алије у Михизовом и Миљивојевићевом *Бановић Сптрахињи*, персонификујући моћ Зла која манипулацијом дезавуише сваку племенитост. Безосећајан и загонетан, он је тој представи дао димензију која оправдава редитељеву идеју о бескрупулозности епохе у којој живимо, премештајући Алијин лик из митско-епске структуре у сферу у којој га препознајемо као сировог али застрашујуће шармантног негативца. У *Монтигенин* Радмиле Војводић је отеловио судбину апатрида који из очаја пројектује своју немоћ у уметност, док је у *Коније Зановићу* Владимира Секулића, такође у режији Р. Војводић, играјући брата главног јунака, фином карикатуром, био савршен репрезентант одређеног менталитета. Уосталом, доследно поштујући традицију да Фестивал буде отворен сценским спектаклом, хепенингом позоришне провенијенције, на отварању XIV Града театар изведен је програм под насловом *Анимација Града* што је било својеврсно посвећење Будве. Овај догађај уприличила је плесна трупа Мимарт Неле Антоновић, а програмом су на атрактиван начин били повезани старо будванско језгро, оближње плаже, трг испред хотела „Авала” и „Могрен” и нови делови града.